

PEENE, Hippoliet van (Kaprijke 1 januari 1811 – Gent 19 februari 1864).

Was tijdens zijn Gentse studententijd actief in verscheidene toneelmaatschappijen, onder meer als auteur van enkele Franstalige stukken. Hij leerde er

Virginie Miry kennen, zijn toekomstige vrouw, die later in zijn stukken succesvol optrad als actrice. In 1835 voltooide hij zijn artsenstudie en zette – met weinig succes – een praktijk op. Zijn interesse lag immers op het toneelvlak. In 1841 trok hij de aandacht met de klucht *Keizer Karel en de Berchemse Boer*, het historisch drama *Jacob van Artevelde* en het volksdrama *Everaerd en Suzanna*. Samen met het oorspronkelijk toneelwerk van Karel Onderreet en Emmanuel Rosseels zetten Van Peene's stukken de “wedergeboorte van het Vlaamse toneel” in. Van Peene verrijkte de Zuid-Nederlandse toneelproductie met meer dan zestig stukken, in alle genres. Hij voerde ofwel volstrekt goede of totaal slechte mensen (vaak “verfranschten”) op, die psychologisch niet uitgewerkt werden. Reeksen vergissingen en ongeloofwaardige acties bepaalden het handlingsverloop. De 19de-eeuwse toneelbezoeker apprecieerde het hoge tempo van de afwikkeling, de grappen en liedjes, de blijmoedige aard van de meeste karakters, het luchtige; kortom de amusementswaarde. Van Peene volgde – zonder ogenschijnlijk morren – de smaak van het publiek. Zijn stukken waren synoniem voor een gezellige avond, doorspekt met een scheutje beschaving, bevestiging van burgerlijke waarden, appelleren aan het volksbewustzijn en wat niet al te nadrukkelijk ge-

Beeld van Hippolyte van Peene aan de Vlaamse Kaai te Gent door D. vanden Bossche. Van Peene wist als toneelmeester binnen Broedermin en Taalyver een nieuwe impuls te geven aan het Vlaamse toneel. (AMVC)

moraliseer. Het 'brulflamingantisme' (term van Carlos Tindemans) van zijn historische stukken was weinig politiek onderbouwd. Dit geldt ook voor zijn gelegenheidsgedicht *De Vlaemsche Leeuw* (1847); getoonzet door zijn neef Karel Miry. Het lied werd door de gebeurtenissen in Frankrijk in 1848 en de mogelijke dreiging voor België een uiting van anti-Franse opstelling en bezorgdheid van de Vlamingen. Niettegenstaande zijn bijdrage voor het Nationaal Tooneel en het aanspreken van het volksbewustzijn blijft het meest kenmerkende van Van Peene's dramatisch werk het ontlenen aan Franse voorbeelden. Toneeltechniek, personages, intrige en zelfs zijn Nederlands stonden onder Franse invloed.

Van Peene werd meermaals gelauwerd. Hij ontving de eerste Driejaarlijkse Staatsprijs voor Toneelletterkunde (1859) en werd benoemd tot ridder der Leopoldsorde. Hij zetelde in de nationale commissie die de subsidiëring van het toneelleven moest uitwerken.

Zijn stukken werden meestal gecreëerd door Broedermin en Taelyver, de Gentse toneelmaatschappij waarvan hij lid was, en waar zijn "Vlaemsche Leeuw" voor het eerst werd gehoord (*De Vlaamse Leeuw*). Met zijn pleidooi voor een meer natuurlijke speelstijl liet hij ook als toneelmeester bij Broedermin het oude achter zich. Noch in zijn stukken, noch in zijn 'regies' heeft hij echter een eigen Vlaamse dramaturgie kunnen opstarten. Zijn verdienste is drievoudig: hij leverde tot aan de Eerste Wereldoorlog talrijke toneelmaatschappijen een flink deel van hun repertoire; hij was de leermeester voor een hele generatie Vlaamse toneelauteurs; hij kreeg de Vlamingen naar de schouwburg en kon hen overtuigen van toneel in de eigen taal. Tijdgenoot Ferdinand A. Snellaert schreef het reeds: "Hij wist aan het vlaamsch tooneel een leven te geven, waaraan het sedert twee eeuwen niet meer gewoon was."

WERKEN: *Volledige werken*, 1861 (61 stukken).

LITERATUUR: L. Willems, 'Peene (Hippolyte-Jean Van)', in BN, XVI, 1901, kol. 816-825; - C. Tindemans, 'Hippoliet Van Peene', in *Spiegel der Letteren*, jg. 4 (1960), p. 252-272; - A. Deprez, 'Peene, Hippoliet Jan van', in NBW, II, 1966.

ILLUSTRATIE(S), zie: toneel.

HILDE VERSCHAFFEL